

ÇEVİRİM İÇİ EĞİTİM UYGULAMALARINA İLİŞKİN ÖĞRETİM ELEMANI VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Muharrem TANYILDIZI

Çetin SEMERCİ*

Özet

Araştırmanın genel amacı, çevrim içi eğitim uygulamalarına ilişkin öğretim elemanı ve öğrenci görüşlerini belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda, 2001-2002 eğitim-öğretim yılında, Anadolu Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesinde çevrim içi eğitim uygulamalarına katılan öğretim elemanları ve öğrencilerinin görüşlerini belirlemeye yönelik bir araştırma yapılmıştır. Araştırma, tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evreni, 143 öğretim elemanı ve 2567 öğrenciden, örnekleme ise, araştırmaya katılan 76 öğretim elemanı ve 277 öğrenciden oluşmuştur. Araştırma kapsamında, ilgili literatür taraması ve uzman görüşleriyle elde edilen veriler değerlendirilerek kuramsal boyut oluşturulmuştur. Kuramsal boyut çerçevesinde anket sorularının gerekli değerlendirmeleri yapılmış ve uzman görüşlerinden faydalandıktan sonra uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan bazıları şunlardır:

1. Öğretim elemanlarına göre çevrim içi eğitim uygulamalarının başarılı sonuçlar doğurduğu görülmüştür.
2. Öğretim elemanları, çevrim içi eğitim uygulamalarının geleneksel öğretime destek olabileceği yönünde görüş bildirmişlerdir.
3. Öğrenciler ve öğretim elemanları, yapılan sınavları “Kısmen” geçerli bulmuşlardır.
4. Öğrenciler uygulamaların geleneksel öğretimden daha etkili olmadığını belirtmişlerdir.
5. Öğretim elemanları, çevrim içi eğitim uygulamalarının sınıf içi (yüz yüze) öğretimden daha fazla zaman aldığını belirtmişlerdir.

Anahtar sözcükler: Çevrim içi eğitim, çevrim içi kurs sistemi, çevrim içi okul.

Abstract

The aim of this study is to determine the opinions of students and teaching staff about online education implementations. In this respect, a research has been carried out through 2001-2002 terms on the students and teaching staff who participated online education implementations in the universities of Anadolu, Fırat, Middle East Technique and Sakarya. A survey model has been used in this research. The universe of the research is constituted of 143 teaching staff and 2567 students. The sample of the research is constituted of 76 teaching staff and 277 students. The theoretical foundation of the research is exposed by literature review and experts' opinions. The survey has been implemented after carefully reviewed by expert opinions. The main results of the research are as the following:

1. According to the teaching staff, online education has been implemented successfully.
2. According to the teaching staff, online education can be implemented as a support to the traditional teaching.
3. The students and the teaching staff viewed the exams as less effective.
4. The students have said that online education implementation is more effective than the traditional teaching.
5. The teaching staff have said that the online education has more time consuming than the face-to-face teaching.

Key words: Online education, online courseware, online school.

Teknolojideki gelişmeler zaman ve mekândan bağımsız hareket etme olanağını sunmaktadır. İletişim teknolojisindeki yenilikler her alanda olduğu gibi, eğitimde de etkili olmaktadır. Artık, sesli, görüntülü ve sürekli yenilenen bilgiye dünyanın her noktasından ulaşılabilir. İnsan hayatının yeni yüzyılla birlikte önemli değişimler geçirmesi ile birlikte, farklı eğitim gereksinimi içinde olan bireyler için geleneksel eğitim uygulamaları yetersiz kalmaktadır. Bu noktada, eğitimcilerin çeşitli ihtiyaçlara cevap verebilecek nitelikte, etkili ve verimli eğitim ortamları oluşturma çabaları çevrim içi (online) eğitim anlayışını doğurmuştur. Çevrim içi eğitim için bazı kavramları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Alkan, 1998:5-7);

- 1 Teknoloji ile eğitimi birleştirerek, yaşam boyu eğitimi gerçekleştirme,
- 2 İş-egitim bütünlüğünü sağlayarak, büyük kitlelere ulaşma,
- 3 Birey ve toplum gereksinimlerine yönelme.

Bu bağlamda, çevrim içi eğitim uygulamaları (ÇEU), öğrenenler için uygun ve kabul edilebilir temellere dayanmaktadır. Bu temeller (HCC, 2003; Omesis 2002):

- 1 Tekrar edilebilir, ihtiyaç duyulduğu zamanlarda yeniden ulaşılabilir, zaman ve mekân engeli olmaksızın faydalanabilir olması,
- 2 İyi plânlandığı takdirde maliyetinin düşük olması,
- 3 Geniş öğrenci kitlesi ile daha çok bilgi ve birikimin paylaşımına, olay tahliline olanak sağlaması,
- 4 Öğrenmeyi kolaylaştıran ve eğitimi cazip hâle getiren zengin, işitsel ve görsel malzemelerle donatılması olarak sıralanabilir.

Çevrim içi eğitim çeşitli kolaylıklar getirmesine rağmen, yeteri derecede emek verilmediği takdirde bu eğitim ortamında öğrenme süreci daha da zorlaşabilmektedir. Bunların başında (Kaya, 2002; Mezun, 2002);

- 1 Çevrim içi eğitim alabilmek için asgari bir bilgisayar kullanma bilgisi ve becerisi gerekmesi,
- 2 Öğrencinin kendi kendisini disipline ederek motive olması ve düzenli olarak çalışmasının gerekmesi,
- 3 Öğrenci-öğretmen ilişkisinin kurulmasının daha uzun sürebilmesi söylenebilir.

Bu anlamda, daha önceden sanal ortamda iletişim kurma deneyimi olanların, daha az problemi olacaktır. Öğrenciler kullanılan teknolojiye uyum sağladıkça, karşılaşılan güçlükler aşılmakta ve sanal ortamda “sınıf kimliği” elde edecektir. Sınıf kimliğinin elde edilmesi ve başarının yüksek oranlarda gerçekleşebilmesi için öğrencilerde olması gereken özellikler vardır. Bu özellikler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (HCC, 2003; Mezun, 2002);

- 1 Kendi kendini motive edebilmek ve kendi çalışma disiplinini sağlamak,
- 2 Yazı yoluyla görüşlerini aktarabilme yeteneğine sahip olmak,
- 3 Esnek bir programa ihtiyacı olan, ama esnek olmasının kolay olması anlamına gelmediğini bilmek,
- 4 İnternet bağlantısı olan, gerekli teknik donanımı olan bir bilgisayara sahip olmak.

Öğrenciler ve uzmanlar dersten beklentilerini geliştirmek, sınıf üyeleriyle aktif iletişim kurmak, varsa deneyimlerini paylaşmak suretiyle çevrim içi eğitimi daha verimli ve etkili hâle getirilebilir. Bu çerçevede, çevrim içi eğitimde öğrenciden beklenenler genel olarak (Mezun, 2002);

- 1 Etkinlikleri takip ederek sanal sınıfa katılmak,
- 2 Grup projeleri için sınıf arkadaşlarıyla çalışıp, istenilen süre içinde teslim etmek,
- 3 Teknolojiyi gerektiği şekilde kullanabilmektir.

ÇEU’da sunulan derslerin hazırlanmasında gerek öğretim tasarımcılarının gerekse eğitimcilerin, ortamın (bilgisayarın) özelliklerini, internet ve internet hizmetlerini, çevrim içi eğitim ve geleneksel yöntem arasındaki

farklılıkları göz önünde bulundurarak çevrim içi eğitim sitesinin plânlanması ve yayınlanmasından sonraki döneme kadar geçen sürede, aşağıdaki maddelere dikkat etmeleri gerekmektedir (Teknotürk, 2002):

- 1 Amaç ve hedeflerin belirlenmesi,
- 2 Araştırma,
- 3 İş birliği,
- 4 Materyallerin ve derslerin hazırlanması,
- 5 HTML sayfasının hazırlanması,
- 6 Öğrenci kaynaklarının eklenmesi,
- 7 Yazılım ve veri tabanı desteği,
- 8 Erişim kontrolü,
- 9 Deneme,
- 10 Sitenin güncel ve kullanılabilir tutulması.

Öğretim içerikleri ve eğitim ortamlarının iyi dizayn edilmiş olması çevrim içi eğitim uygulamalarının başarısını garanti etmemektedir. Çünkü uygulama süreçlerinin yönetimi de büyük önem taşımaktadır. Çevrim içi eğitimde etkili bir uygulama gerçekleştirmek için çeşitli prensipler geliştirilmiştir. Bu prensipler (Graham ve diğerleri, 2000):

İyi bir ÇEU'nun;

- 1 Öğrenci-kurum arasındaki iletişimi teşvik etmesi,
- 2 Öğrenciler arasındaki iş birliğini teşvik etmesi,
- 3 Aktif öğrenmeyi teşvik etmesi,
- 4 Anında geribildirim vermesi,
- 5 Görevlerin zamanında yapılmasını vurgulaması,
- 6 Yüksek beklentileri bildirmesi,
- 7 Farklı yetenekleri ve öğrenme yollarını göz önünde bulundurması olarak sıralanabilir.

Çevrim içi eğitimin verimli bir şekilde gerçekleşebilmesi için, öğretim kadrosunun seçimi de büyük önem kazanmaktadır. Sanal öğretmenlerin görevi sadece bilgi sunmak yerine, düşüncüyü harekete geçiren soruları bulmak ve en çok ilgi duyulan tartışmaları ateşlemek, öğrencilerin ilgilerine göre konuları seçmek ve en iyi olanları onlara sunmaktır. Çevrim içi eğitim uygulamalarında öğrenciyle etkileşimde bulunmak, öğrenci başarısı için oldukça önemli olmaktadır. İyi bir etkileşimin gerçekleşebilmesi için öğrenci destek hizmetleri geliştirilmelidir. Bu destek hizmetleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Turhan, 2002):

- 1 Yönetimsel ve teknolojik destek,
- 2 Öğretim desteği,
- 3 Psikolojik destek,

Eğitim imkânları ve eğitici bilgilerin hasta çocuklara ve öğrencilere ulaştırılması, okullar arasında iş birliği ile çeşitlendirilmiş konulara başlanması, güven kazanımının geliştirilmesi ve sürekli eğitim uygulamaları gibi çeşitli alanlarda çevrim içi eğitime çok büyük ihtiyaç duyulması ile çevrim içi okullar ortaya çıkmıştır. Bu okullar temelde üç tipi bünyesinde barındırmaktadır (Russell ve Holkner, 2000):

- 1 Siber Uzay (Cyberspace) Okullar,
- 2 Melez (Hybrid) Okullar,
- 3 Çalıştırıcı (Coaching) Okullar,

Teknolojik değişimler, ekonomik rasyonalizm, bilgi çağına uygun geleneksel okullar, teknolojinin cazibesi, okullarının amaçlarının değişimi gelecekte çevrim içi okulların gelişmesini destekleyecek birkaç faktör olarak belirtilebilir (Russell ve Holkner: 2000).

Her ne kadar çevrim içi okulların gelişmesini teşvik edici faktörler olsa da bu okullar geleneksel okulların yerini tamamen ve hızlı bir şekilde alamayacaklardır. Uygun pedagojik tanımlamanın olmaması, gerekli öğretim yeteneklerine duyulan gereksinim, teknoloji ile insan değerlerinin yeniden şekillenmesi ile ilgili kavramlar, öğrencinin denetimi, toplumların ve okulların amaçlarının değişmesi, öğrencilerin sosyalizasyonu, gerekli plânlama yapılarının olmaması gibi geleneksel okulların varlığını sürdürmesini gerektiren, sonucunda da çevrim içi okulların gelişmesini yavaşlatıcı sebepler vardır (Russell ve Holkner, 2000).

İnternetteki gelişmeler, eğitim sisteminin her alanında olduğu gibi, önemli bir parçası olan sınav sistemlerinde de kendini göstermiştir. Zamandan ve mekândan bağımsız sınav yapılabilmesi için Çevrim içi Sınav Sistemi (ÇSS) geliştirilmiştir. Bu sistemde, sınav sorularının yayınlanması, yanıtlanması, değerlendirilmesi ve sonuçların açıklanması tamamen internet ortamında yapılabilmektedir (Önal, 2002).

ÇSS'de, öğretim elemanı sınavı internet ortamında değerlendireceği için zaman kaybından kurtulacaktır. Ayrıca, öğrenciler, sınav süresince bilgisayar bilgilerini de pekiştirme fırsatı bulabileceklerdir. Bu avantajlarına karşılık ÇSS'nin, sınava giren öğrencilerin kimliklerinin tespiti ve soruların öğrencilerin değerlendirilmesinde kullanımına ilişkin endişeler vardır. ÇSS'nin geçerliğini sağlayabilmek için her zaman mevcut sistem, teknolojik alt yapı ve modernizasyon için gerekli zaman ögeleri göz önünde bulundurularak, yeni yaklaşımların ortaya konulması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bu yaklaşımlar (Semerci ve Bektaş, 2003);

- 1 Öğretirken ölçme yaklaşımı,
- 2 Araştırma ve proje geliştirmeye teşvik yaklaşımı,
- 3 Dijital kimlik yaklaşımı,
- 4 Video konferans yaklaşımı,
- 5 Merkezî sınav-sınav merkezî yaklaşımı,
- 6 İç disiplin yaklaşımı olarak belirlenmiştir.

Bütün bu bilgiler göz önüne alınarak araştırmanın gerekçesi ve amacı aşağıdaki gibi belirtilmiştir.

Araştırmanın Gerekçesi ve Amacı

Bireyler farklı eğitim gereksinimi içindedirler. Mevcut durumun bunu karşılaması ve tüm bireylerin eğitimden eşit yararlanması mümkün olamamaktadır. Bu nedenle, geleneksel eğitim uygulamalarında yetersiz kalınan durumlarda bu olumsuzluğu ortadan kaldıracak, mevcut eğitimin dışında kalan bireylere eğitim olanağı sağlayacak, yeni olanaklar geliştirerek, bireysel ve bağımsız öğrenme sağlayacak kitle eğitimi gerçekleştirmek gerekmektedir.

Geleneksel eğitimin yetersiz kaldığı durumlarda ortaya çıkan sorunlara çözüm getirebileceği düşünülen çevrim içi eğitim uygulamalarının üniversite düzeyinde başarısının, uygulamalarda kullanılan teknolojilerin ve geleneksel eğitimden farklılığının belirlenmesinin önemli sonuçlar ortaya koyacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, çevrim içi eğitim uygulamalarına ilişkin öğretim elemanı ve öğrenci görüşlerini belirlemek amacıyla böyle bir araştırma yapılmasına gerek duyulmuştur. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir:

1. Çevrim içi eğitim uygulamalarına katılan öğretim elemanları ve öğrencilerin profilini belirlemek.
2. Çevrim içi eğitim uygulamalarında üniversite değişkeni göz önüne alınarak öğretim elemanları ve öğrencilerin görüşlerini belirlemek (Uygulama başarısı, performans artırma, iş birliği, sunum, dersin amaç ve kapsamı, ders içeriği, teknik danışmanlık, materyal hazırlamada güncel yazılımlar ve teknolojiler, zaman, geleneksel öğretime desteği, zaman ve mekân serbestliği sağlama, sınavların geçerliliği ve güvenilirliği).

Yöntem

Araştırma, tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Anket soruları hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Anadolu Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesinin 2001-2002 eğitim-öğretim yılında çevrim içi eğitim uygulamalarına katılan 143 öğretim elemanı ve 2567 öğrenciden oluşturmuştur. Örneklemi ise, araştırmaya katılan 76 öğretim elemanı ve 277 öğrenci oluşturmuştur.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

İlgili literatür taraması ve uzman görüşleriyle elde edilen veriler değerlendirilerek kuramsal boyut oluşturulmuştur. Kuramsal boyut çerçevesinde anket sorularının gerekli değerlendirmeleri yapılmış ve uzman görüşlerinden faydalandıktan sonra uygulanmıştır.

Araştırmada öğretim elemanlarına ve öğrencilere uygulanmak üzere anket hazırlanmış ve ilgili üniversite rektörlüklerinden izin alınarak bire bir uygulanmıştır. Ayrıca, anket soruları Macromedia Dream Weaver programında ASP kodları ile de tasarlanmıştır. Öğretim elemanlarının görüşlerinin belirleneceği anket “www.harputokullari.com/anket.asp” URL adresinde, öğrenci görüşlerinin belirleneceği anket ise, “www.harputokullari.com/anket_ogr.asp” URL adresinde yayınlanmıştır. Çevrim içi anket sayfaları “m_tanyildizi@hotmail.com” adresinde toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının ve öğrencilerin bulguları ile ilgili analizler için frekans, yüzde, standart sapma ve Ki-kare kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, anketler doğrultusunda elde edilen bulgular üniversite değişkenine göre alt amaçlara uygun olarak çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

ÇEU'ya Katılan Öğretim Elemanı ve Öğrenci Profili

Ankete katılan öğretim elemanlarının yüzde 23,68'i Anadolu Üniversitesi, yüzde 5,26'sı Fırat Üniversitesi, yüzde 18,42'si ODTÜ ve yüzde 52,63'ü Sakarya Üniversitesi olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin ise yüzde

15,16'sının Anadolu Üniversitesi, yüzde 18,05'inin ODTÜ ve yüzde 66,79'unun da Sakarya Üniversitesinde öğrenim gördükleri tespit edilmiştir.

Çevrim içi eğitim uygulamalarına katılan öğretim elemanlarının ders verdikleri ve öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümler genel olarak, Bilgi Yönetimi, Bilgisayar Programcılığı, Bilgisayar Mühendisliği, Havacılık ve Uzay Mühendisliği, Fizik Bölümü, Informatics Online, İktisat Bölümü, Tarih Bölümü, İnşaat Mühendisliği, İşletme Bölümü, Makine Mühendisliği ve Uluslar Arası İlişkiler olarak belirlenmiştir.

Uygulamalarda yürütülen/alınan dersler Teknik Resim, İngilizce Kurumsal Bilgi Yönetimi, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Dijital Lojik Sistemler, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, Muhasebe, Ticarî Matematik, Hukuk, Türk Dili, İstatistik ve Bilgisayar olarak tespit edilmiştir.

ÇEU'ya İlişkin Bulgular

Üniversite değişkenine göre, öğretim elemanı açısından çevrim içi eğitim uygulamalarının başarılı sonuçlar doğurup doğurmadığına ilişkin bulgulara bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır ($X^2 = 1,493$, $Sd = 6$).

Tablo 1: Öğretim Elemanı Görüşlerine Göre Uygulamaların Başarılı Sonuçlar Doğurup Doğurmadığına İlişkin Bulgular

	Anadolu Ü.		Fırat Ü.		ODTÜ		Sakarya Ü.	
	f	%	F	%	f	%	f	%
Evet	12	66,7	2	50,0	9	64,3	23	57,5
Kısmen	6	33,3	2	50,0	5	35,7	16	40,0
Hayır	-	-	-	-	-	-	1	2,5
Toplam	18	100,0	4	100,0	14	100,0	40	100,0
P > 0,05	X ² = 1,493		Sd = 6					

Tabloda, üniversitelerdeki öğretim elemanlarının uygulamaların başarılı sonuçlar doğurduğu düşüncesinde yoğunlaştıkları görülmektedir (Anadolu Üniversitesi %66,7, Fırat Üniversitesi %50,0, ODTÜ %64,3, Sakarya Üniversitesi %57,5).

Tablo 2: Öğrenci Görüşlerine Göre Uygulamaların Başarılı Sonuçlar Doğurup Doğurmadığına İlişkin Bulgular

	Anadolu Ü.		ODTÜ		Sakarya Ü.	
	f	%	f	%	f	%
Evet	25	59,5	29	58,0	30	16,2
Kısmen	13	31,0	19	38,0	99	53,5
Hayır	4	9,5	2	4,0	56	30,3
Toplam	42	100,0	50	100,0	185	100,0
P < 0,05	X ² = 57,172		Sd = 4			

Çevrim içi eğitim uygulamalarının başarılı sonuçlar doğurup doğurmadığına ilişkin sorulara verilen cevapların üniversite değişkeni açısından sonuçları Tablo 2’de görülmektedir. Tablo incelendiğinde, üniversite öğrencilerinden uygulamaların başarılı sonuçlar doğurduğunu düşünenlerin oranı; Anadolu Üniversitesinde %59,5, ODTÜ’de %58,0 Sakarya Üniversitesinde %16,2’dir. Uygulamaların “Kısmen” başarılı sonuçlar doğurduğunu düşünenlerin oranı; Anadolu Üniversitesinde %31,0, ODTÜ’de %38,0, Sakarya Üniversitesinde %53,5’tir. Uygulamaların başarılı sonuçlar doğurmadığını düşünenlerin oranı ise Anadolu Üniversitesinde %9,5, ODTÜ’de %4,0, Sakarya Üniversitesinde %30,3 olduğu görülmektedir.

Üniversite değişkenine göre, öğrenci açısından çevrim içi eğitim uygulamalarının başarılı sonuçlar doğurup doğurmadığına ilişkin bulgulara bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2 = 57.172$, Sd= 4).

Tablo 3: Öğretim Elemanı Görüşlerine Göre Uygulamaların Öğrenci Performansını Artırıp Artırmadığına İlişkin Bulgular

	Anadolu Ü.		Fırat Ü.		ODTÜ		Sakarya Ü.	
	f	%	F	%	f	%	f	%
Evet	12	66,7	1	25,0	5	35,7	20	50,0
Kısmen	6	33,3	3	75,0	9	64,3	19	47,5
Hayır	-	-	-	-	-	-	1	2,5
Toplam	18	100,0	4	100,0	14	100,0	40	100,0
P > 0,05	X ² = 5,123		Sd = 6					

Tabloda, öğretim elamanlarının uygulamaların öğrenci performansını artırdığı düşüncesinde yoğunlaştıkları görülmektedir (Anadolu Üniversitesi %66,7, Fırat Üniversitesi %25,0, ODTÜ %35,7 Sakarya Üniversitesi %50,0).

Üniversite değişkenine göre, çevrim içi eğitim uygulamalarının öğrenci performansını artırıp artırmadığına ilişkin bulgulara bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır ($X^2 = 5,123$).

Tablo 4: Öğrenci Görüşlerine Göre Uygulamaların Performansı Artırıp Artırmadığına İlişkin Bulgular

	Anadolu Ü.		ODTÜ		Sakarya Ü.	
	f	%	f	%	f	%
Evet	26	61,9	29	58,0	34	18,4
Kısmen	12	28,6	13	26,0	77	41,6
Hayır	4	9,5	8	16,0	74	40,0
Toplam	42	100,0	50	100,0	185	100,0
P < 0,05	X ² = 51,105		Sd = 4			

Çevrim içi eğitim uygulamalarının öğrenci performansını artırıp artırmadığına ilişkin sorulara verilen cevapların üniversite değişkeni açısından sonuçları Tablo 4’te görülmektedir. Tablo incelendiğinde, üniversite öğrencilerinden uygulamaların performansı artırdığını düşünenlerin oranı; Anadolu Üniversitesinde %61,9, ODTÜ’de %58,0 Sakarya Üniversitesinde %18,4’ tür. Uygulamaların öğrenci performansını “Kısmen” artırdığını düşünenlerin oranı; Anadolu Üniversitesinde %28,6, ODTÜ ‘de %26,0, Sakarya Üniversitesinde %41,6’dır. Uygulamaların öğrenci performansını artırmadığını düşünenlerin oranı ise Anadolu Üniversitesinde %9,5, ODTÜ’de %16,0, Sakarya Üniversitesinde %40,0 olduğu görülmektedir. Üniversite değişkenine göre, çevrim içi eğitim uygulamalarının öğrenci performansını artırıp artırmadığına ilişkin bulgulara bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur (X² = 51,105, Sd=4).

Tablo 5: Uygulamalarda Öğrencilerin Arkadaşları İle İş Birliği Yapma İmkânının Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

	Anadolu Ü.		ODTÜ		Sakarya Ü.	
	f	%	f	%	f	%
Evet	29	69,0	26	52,0	56	30,3
Kısmen	9	21,5	17	34,0	49	26,5
Hayır	4	9,5	7	14,0	80	43,2
Toplam	42	100,0	50	100,0	185	100,0
P < 0,05	X ² = 34,861		Sd = 4			

Çevrim içi eğitim uygulamalarına katılan öğrencilerin arkadaşları ile iş birliği imkânının olup olmadığına ilişkin sorulara verilen cevapların üniversite değişkeni açısından sonuçları Tablo 5’te görülmektedir. Tablo incelendiğinde, üniversite öğrencilerinden arkadaşları ile iş birliği imkânının olduğunu düşünenlerin oranı; Anadolu Üniversitesinde %69,0, ODTÜ’de %52,0 Sakarya Üniversitesinde %30,3’ tür. “Kısmen” arkadaşları ile iş birliği imkânının olduğunu düşünenlerin oranı; Anadolu Üniversitesinde %21,5, ODTÜ’de %34,0, Sakarya Üniversitesinde %26,5’tir. Arkadaşları ile iş birliği imkânının olmadığını düşünenlerin oranı ise Anadolu Üniversitesinde %9,5, ODTÜ’de %14,0, Sakarya Üniversitesinde %43,2 olduğu görülmektedir.

Üniversite değişkenine göre, çevrim içi eğitim uygulamalarına katılan öğrencilerin arkadaşları ile iş birliği imkânının olup olmadığına ilişkin bulgulara bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2=34,861$, $Sd=4$).

Tablo 6: Uygulamaların Plânlama ve Tasarım İş Birlikli Çalışma İle Gerçekleşip Gerçekleşmediğine İlişkin Bulgular

	Anadolu Ü.		Fırat Ü.		ODTÜ		Sakarya Ü.	
	f	%	f	%	f	%	F	%
Evet	11	61,1	4	100,0	9	64,3	28	70,0
Kısmen	5	27,8	-	-	5	35,7	11	27,5
Hayır	2	11,1	-	-	-	-	1	2,5
Toplam	18	100,0	4	100,0	14	100,0	40	100,0
P > 0,05	$X^2 = 5,473$		$Sd = 6$					

Tabloda, üniversitelerdeki öğretim elemanlarının uygulama sürecinin plânlama ve tasarım işbirlikli bir çalışma sonucunda gerçekleştiği düşüncesinde yoğunlaştıkları görülmektedir (Anadolu Üniversitesi %61,1, Fırat Üniversitesi %100,0, ODTÜ %64,3, Sakarya Üniversitesi %70,0). Üniversite değişkenine göre çevrim içi eğitim uygulamaları sürecinin plânlama ve tasarım iş birlikli bir çalışma sonucunda gerçekleşip gerçekleşmediğine ilişkin bulgulara bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır ($X^2 = 33,725$, $Sd = 6$).

Tablo 7: Uygulamalardaki Sunum Organizasyonunun İyi Gerçekleştirilip Gerçekleştirilmediğine İlişkin Bulgular

	Anadolu Ü.		ODTÜ		Sakarya Ü.	
	f	%	f	%	f	%
Evet	24	57,1	22	44,0	76	41,1
Kısmen	13	31,0	26	52,0	78	42,2
Hayır	5	11,9	2	4,0	31	16,7
Toplam	42	100,0	50	100,0	185	100,0
P > 0,05	$X^2 = 9,188$		$Sd = 4$			

Çevrim içi eğitim uygulamaları kapsamında sunum organizasyonunun iyi gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğine ilişkin sorulara verilen cevapların üniversite değişkeni açısından sonuçları Tablo 7’de görülmektedir. Tabloda, üniversite öğrencilerinin uygulamalar kapsamında sunum organizasyonunun iyi gerçekleştirildiği düşüncesinde yoğunlaştıkları görülmektedir (Anadolu Üniversitesi %57,1, ODTÜ %44,0 Sakarya Üniversitesi %41,1). Uygulamalar kapsamında sunum organizasyonunun “Kısmen” iyi gerçekleştirildiğini düşünenlerin oranı; Anadolu Üniversitesinde %31,0, ODTÜ’de %52,0, Sakarya Üniversitesinde %42,2’dir. Uygulamalar kapsamında sunum organizasyonunun iyi gerçekleştirilmediğini düşünenlerin oranı; ise Anadolu

Üniversitesinde %11,9, ODTÜ’de %4,0, Sakarya Üniversitesinde %16,7 olduğu görülmektedir. Üniversite değişkenine göre, çevrim içi eğitim uygulamaları kapsamında sunum organizasyonunun iyi gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğine ilişkin bulgulara bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır ($X^2 = 9,188$, $Sd= 4$).

Tablo 8: Uygulamalarda Sunulan Derslerin Amaç ve Kapsamının Açık ve Anlaşılır Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

	Anadolu Ü.		ODTÜ		Sakarya Ü.	
	f	%	f	%	f	%
Evet	24	57,1	26	52,0	66	35,7
Kısmen	13	31,0	21	42,0	91	49,2
Hayır	5	11,9	3	6,0	28	15,1
Toplam	42	100,0	50	100,0	185	100,0
P < 0,05		X ² = 10,487		Sd = 4		

Çevrim içi eğitim uygulamaları kapsamında sunulan derslerin amaç ve kapsamının yeterince açık ve anlaşılır olup olmadığına ilişkin sorulara verilen cevapların üniversite değişkeni açısından sonuçları Tablo 8’de görülmektedir. Tablo incelendiğinde üniversite öğrencilerinden uygulamalar kapsamında sunulan derslerin amaç ve kapsamının yeterince açık ve anlaşılır olduğunu düşünenlerin oranı; Anadolu Üniversitesinde %57,1, ODTÜ’de %52,0, Sakarya Üniversitesinde %35,7’dir. Uygulamalar kapsamında sunulan derslerin amaç ve kapsamının “Kısmen” açık ve anlaşılır olduğunu düşünenlerin oranı; Anadolu Üniversitesinde %31,0, ODTÜ’de %42,0, Sakarya Üniversitesinde %49,2’dir. Uygulamalar kapsamında sunulan derslerin amaç ve kapsamının yeterince açık ve anlaşılır olmadığını düşünenlerin oranı ise Anadolu Üniversitesinde %11,9, ODTÜ ‘de %6,0, Sakarya Üniversitesinde %15,1 olduğu görülmektedir. Üniversite değişkenine göre, çevrim içi eğitim uygulamaları kapsamında sunulan derslerin amaç ve kapsamının yeterince açık ve anlaşılır olup olmadığına ilişkin bulgulara bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2 = 10,487$, $Sd= 4$).

Tablo 9: Uygulamalardaki Ders İçeriği/Konuların İyi ve Yeterli Düzeyde Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

	Anadolu Ü.		ODTÜ		Sakarya Ü.	
	f	%	f	%	F	%
Evet	22	52,4	26	52,0	51	27,6
Kısmen	16	38,1	21	42,0	91	49,2
Hayır	4	9,5	3	6,0	43	23,2
Toplam	42	100,0	50	100,0	185	100,0
P < 0,05		X ² = 20,034		Sd = 4		

Çevrim içi eğitim uygulamalarındaki ders içeriği ve konuların yeterli düzeyde olup olmadığına ilişkin sorulara verilen cevapların üniversite değişkeni açısından sonuçları Tablo 9’da görülmektedir. Tablo incelendiğinde, üniversite öğrencilerinden uygulama kapsamındaki ders içeriği ve konuların yeterli düzeyde olduğunu düşünenlerin oranı; Anadolu Üniversitesinde %52,4, ODTÜ’de %52,0 Sakarya Üniversitesinde %27,6’ dır.

Uygulamalar kapsamındaki ders içeriği ve konuların “Kısmen” yeterli düzeyde olduğunu düşünenlerin oranı; Anadolu Üniversitesinde %38,1, ODTÜ’de 542,0, Sakarya Üniversitesinde %49,2’dir. Ders içeriği ve konuların yetersiz düzeyde olduğunu düşünenlerin oranı ise Anadolu Üniversitesinde %9,5, ODTÜ’de %6,0, Sakarya Üniversitesinde %23.2 olduğu görülmektedir.

Üniversite değişkenine göre, çevrim içi eğitim uygulamalarındaki ders içeriği ve konuların yeterli düzeyde olup olmadığına ilişkin bulgulara bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2=20,034$, $Sd=4$).

Tablo 10: Öğretim Elemanı Görüşlerine Göre Uygulamalarda Öğrencilere Yeterince Teknik Danışmanlık Desteği Verilip Verilmediğine İlişkin Bulgular

	Anadolu Ü.		Fırat Ü.		ODTÜ		Sakarya Ü.	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	15	83,3	4	100,0	5	35,7	25	62,5
Kısmen	2	11,1	-	-	8	57,1	15	37,5
Hayır	1	5,6	-	-	1	7,2	-	-
Toplam	18	100,0	4	100,0	14	100,0	40	100,0
P < 0,05		$X^2 = 13,094$		Sd = 6				

Tablo incelendiğinde, öğretim elemanlarından uygulamalarda yeterince teknik danışmanlık desteği verdiğini düşünenlerin oranı; Anadolu Üniversitesinde %83,3, Fırat Üniversitesinde %100,0, ODTÜ’de %35,7, Sakarya Üniversitesinde %62,5’ tir. Uygulamalarda “Kısmen” teknik danışmanlık desteği verdiğini düşünenlerin oranı; Anadolu Üniversitesinde %11,1, ODTÜ’de %57,1, Sakarya Üniversitesinde %37,5’tir. Uygulamalarda yeterince teknik danışmanlık desteği vermediğini düşünenlerin oranının ise Anadolu Üniversitesinde %5,6, ODTÜ’de %7,2 olduğu görülmektedir. Üniversite değişkenine göre, çevrim içi eğitim uygulamalarında yeterince teknik danışmanlık desteği verilip verilmediğine ilişkin bulgulara bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2 = 13,094$, $Sd= 6$).

Tablo 11: Öğrenci Görüşlerine Göre, Uygulamalarda Yeterince Teknik Danışmanlık Desteği Alınıp Alınmadığına İlişkin Bulgular

	Anadolu Ü.		ODTÜ		Sakarya Ü.	
	f	%	f	%	f	%
Evet	21	50,0	23	46,0	19	10,3
Kısmen	15	35,7	16	32,0	56	30,3
Hayır	6	14,3	11	22,0	110	59,4
Toplam	42	100,0	50	100,0	185	100,0
P < 0,05		$X^2 = 61,398$		Sd = 4		

Çevrim içi eğitim uygulamalarında yeterince teknik danışmanlık desteği alınıp alınmadığına ilişkin sorulan soruya verilen cevapların üniversite değişkeni açısından sonuçları Tablo 11’de görülmektedir. Tablo incelendiğinde, üniversite öğrencilerinden uygulamalarda yeterince teknik danışmanlık desteği aldığını düşünenlerin oranı; Anadolu

Üniversitesinde %50,0, ODTÜ’de %46,0, Sakarya Üniversitesinde %10,3’tür. Uygulamalarda “Kısmen” teknik danışmanlık desteği aldığını düşünenlerin oranı; Anadolu Üniversitesi nde %35,7, ODTÜ’de %32,0, Sakarya Üniversitesinde %30,3’tür. Uygulamalarda yeterince teknik danışmanlık desteği almadığını düşünenlerin oranı ise Anadolu Üniversitesinde %14,3, ODTÜ’de %22,0, Sakarya Üniversitesinde %59,5 olduğu görülmektedir.

Üniversite değişkenine göre, çevrim içi eğitim uygulamalarında yeterince teknik danışmanlık desteği alınıp alınmadığına ilişkin bulgulara bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2 = 61,398$, $Sd= 4$).

Tablo 12: Uygulamalarda Kullanılan Materyallerin Hazırlanmasında Güncel Yazılımlara ve Teknolojilere İlişkin Bulgular

	Anadolu Ü.		Fırat Ü.		ODTÜ		Sakarya Ü.	
	f	%	F	%	f	%	f	%
Evet	17	94,4	4	100.	13	92,9	36	90,0
Kısmen	1	5,6	-	-	1	7,1	4	10,0
Hayır	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	18	100,0	4	100,0	14	100,0	40	100,0
	$P > 0,05$		$X^2 = 0,733$		$Sd = 3$			

Tabloda, öğretim elemanlarının uygulamalarda kullanılan materyallerin (web sayfaları gibi) hazırlanmasında güncel yazılımlar/teknolojiler kullanıldığı düşüncesinde yoğunlaştıkları görülmektedir (Anadolu Üniversitesi %94,4, Fırat Üniversitesi %100,0, ODTÜ %92,9, Sakarya Üniversitesi %90,0). Üniversite değişkenine göre çevrim içi eğitim uygulamalarında kullanılan materyallerin (web sayfaları gibi) hazırlanmasında güncel yazılımların/teknolojilerin kullanılıp kullanılmadığına ilişkin bulgulara bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır ($X^2 = 0,733$, $Sd= 3$).

Tablo 13: Öğretim Elemanı Görüşlerine Göre Uygulamaların Sınıf İçi (Yüz Yüze) Öğretimden Daha Fazla Zaman Alıp Almadığına İlişkin Bulgular

	Anadolu Ü.		Fırat Ü.		ODTÜ		Sakarya Ü.	
	f	%	F	%	f	%	f	%
Evet	12	66,7	2	50,0	7	50,0	29	72,5
Kısmen	5	27,8	2	50,0	3	21,4	6	15,0
Hayır	1	5,5	-	-	4	28,6	5	12,5
Toplam	18	100,0	4	100,0	14	100,0	40	100,0
	$P > 0,05$		$X^2 = 7,492$		$Sd = 6$			

Tabloda, öğretim elemanlarının uygulamaların sınıf içi (yüz yüze) öğretimden daha fazla zaman aldığı düşüncesinde yoğunlaştıkları görülmektedir (Anadolu Üniversitesi %66,7, Fırat Üniversitesi %50,0, ODTÜ %50,0, Sakarya Üniversitesi %72,5). Üniversite değişkenine göre, çevrim içi eğitim uygulamalarının sınıf içi (yüz yüze)

öğretimden daha fazla zaman alıp almadığına ilişkin bulgulara bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır ($X^2 = 7,492$, $Sd= 6$).

Tablo 14: Öğrenci Görüşlerine Göre Uygulamaların Sınıf İçi (Yüz Yüze) Öğretimden Daha Etkili Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

	Anadolu Ü.		ODTÜ		Sakarya Ü.	
	f	%	f	%	f	%
Evet	10	23,8	6	12,0	27	14,6
Kısmen	16	38,1	20	40,0	40	21,6
Hayır	16	38,1	24	48,0	118	63,8
Toplam	42	100,0	50	100,0	185	100,0
	$P > 0,05$		$X^2 = 7,780$		$Sd = 4$	

Çevrim içi eğitim uygulamalarının sınıf içi (yüz yüze) öğretimden daha etkili olup olmadığına ilişkin sorulan soruya verilen cevapların üniversite değişkeni açısından sonuçları Tablo 15’de görülmektedir. Tabloda, üniversite öğrencilerinin uygulamaların sınıf içi (yüz yüze) öğretimden daha etkili olmadığı düşüncesinde yoğunlaştıkları görülmektedir. (Anadolu Üniversitesi %38,1, ODTÜ %48,0, Sakarya Üniversitesi %63,8). Uygulamaların sınıf içi (yüz yüze) öğretimden daha etkili olduğunu düşünenlerin oranı; Anadolu Üniversitesinde %23,8, ODTÜ’de %12,0, Sakarya Üniversitesinde %14,6’dır. Uygulamaların sınıf içi (yüz yüze) öğretimden “Kısmen” daha etkili olduğunu düşünenlerin oranı; Anadolu Üniversitesinde %38,1, ODTÜ’de %40,0, Sakarya Üniversitesinde %21,6’dır. Üniversite değişkenine göre, çevrim içi eğitim uygulamalarının sınıf içi (yüz yüze) öğretimden daha etkili olup olmadığına ilişkin bulgulara bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır ($X^2 = 7,780$, $Sd= 4$).

Tablo 15: Çevrim İçi Eğitim Uygulamalarının Geleneksel Öğretime İlişkin Bulguları

	Anadolu Ü.		Fırat Ü.		ODTÜ		Sakarya Ü.	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Geleneksel Öğretime Destek								
Olabilir	12	66,7	2	50,0	7	50,0	29	72,5
Geleneksel Öğretimin Yerine								
Geçebilir	5	27,8	2	50,0	3	21,4	6	15,0
Diğer	1	5,5			4	28,6	5	12,5
Toplam	18	100,0	4	100,0	14	100,0	40	100,0
	$P > 0,05$		$X^2 = 7,492$		$Sd = 6$			

Tabloda, öğretim elamanlarının uygulamaların geleneksel öğretime destek olabileceği düşüncesinde yoğunlaştıkları görülmektedir (Anadolu Üniversitesi %66,7, Fırat Üniversitesi %50,0, ODTÜ %50,0, Sakarya

Üniversitesi %72,5). Üniversite değişkenine göre, çevrim içi eğitim uygulamalarının geleneksel öğretime ilişkin bulgularına bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır ($X^2 = 7,492$, $Sd = 6$).

Tablo 16: Uygulamaların Mekân ve Zaman Serbestisi Sağlayıp Sağlamadığına İlişkin Bulgular

	Anadolu Ü.		ODTÜ		Sakarya Ü.	
	f	%	f	%	F	%
Evet	24	57,1	30	60,0	107	57,8
Kısmen	15	35,7	15	30,0	50	27,0
Hayır	3	7,2	5	10,0	28	15,2
Toplam	42	100,0	50	100,0	185	100,0
$P > 0,05$	$X^2 = 3,065$		$Sd = 4$			

Çevrim içi eğitim uygulamalarının öğrencilere mekân ve zaman serbestisi sağlayıp sağlamadığına ilişkin sorulan soruya verilen cevapların üniversite değişkeni açısından sonuçları Tablo 16’da görülmektedir. Tabloda, üniversite öğrencilerinin uygulamaların mekân ve zaman serbestisi sağladığı düşüncesinde yoğunlaştıkları görülmektedir (Anadolu Üniversitesi %57,1, ODTÜ %60,0 Sakarya Üniversitesi %57,8). Mekân ve zaman serbestisini “Kısmen” sağladığını düşünenlerin oranı; Anadolu Üniversitesinde %35,7, ODTÜ’de %30,0, Sakarya Üniversitesinde %27,0’dır. Uygulamaların mekân ve zaman serbestisi sağlamadığını düşünenlerin oranı ise Anadolu Üniversitesinde %7,2, ODTÜ’de 510,0, Sakarya Üniversitesinde %15,2 olduğu görülmektedir. Üniversite değişkenine göre, çevrim içi eğitim uygulamalarının öğrencilere mekân ve zaman serbestisi sağlayıp sağlamadığına ilişkin bulgulara bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır ($X^2 = 3,065$, $Sd = 4$).

Tablo 17: Öğretim Elemanı Görüşlerine Göre Uygulamalarda Yapılan Sınavların Geçerli ve Güvenilir Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

	Anadolu Ü.		Fırat Ü.		ODTÜ		Sakarya Ü.	
	f	%	F	%	f	%	F	%
Evet	8	44,4	1	25,0	4	28,6	18	45,0
Kısmen	9	50,0	3	75,0	6	42,8	19	47,5
Hayır	1	5,6	-	-	4	28,6	3	7,5
Toplam	18	100,0	4	100,0	14	100,0	40	100,0
$P > 0,05$	$X^2 = 7,197$		$Sd = 6$					

Tabloda, öğretim elemanlarının uygulamalarda yapılan sınavların “Kısmen” geçerli ve güvenilir olduğu düşüncesinde yoğunlaştıkları görülmektedir (Anadolu Üniversitesi %50,0, Fırat Üniversitesi %75,0, ODTÜ %42,8, Sakarya Üniversitesi %47,5). Üniversite değişkenine göre, çevrim içi eğitim uygulamaları kapsamında yapılan sınavların geçerli ve güvenilir olup olmadığına ilişkin bulgulara bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır ($X^2 = 7,197$, $Sd = 6$).

Tablo 18: Öğrenci Görüşlerine Göre Uygulamalarda Yapılan Sınavların Geçerli ve Güvenilir Olup Olmadığına İlişkin

	Bulgular					
	Anadolu Ü.		ODTÜ		Sakarya Ü.	
	f	%	f	%	f	%
Evet	19	45,2	24	48,0	55	29,7
Kısmen	16	38,1	21	42,0	58	31,4
Hayır	7	16,7	5	10,0	72	38,9
Toplam	42	100,0	50	100,0	185	100,0
P < 0,05	X ² = 20,484		Sd = 4			

Çevrim içi eğitim uygulamaları kapsamında yapılan sınavların geçerli ve güvenilir olup olmadığına ilişkin sorulan soruya verilen cevapların üniversite değişkeni açısından sonuçları Tablo 18’de görülmektedir. Tablo incelendiğinde, üniversite öğrencilerinden uygulamalarda yapılan sınavların geçerli ve güvenilir olduğunu düşünenlerin oranı; Anadolu Üniversitesinde %54,2, ODTÜ’de %48,0, Sakarya Üniversitesinde %29,7’dir. Uygulamalarda yapılan sınavların “Kısmen” geçerli ve güvenilir olduğunu düşünenlerin oranı; Anadolu Üniversitesinde %38,1, ODTÜ’de %42,0, Sakarya Üniversitesinde %31,4’tür. Uygulamalarda yapılan sınavların geçerli ve güvenilir olmadığını düşünenlerin oranı ise Anadolu Üniversitesinde %16,7, ODTÜ’de %10,0, Sakarya Üniversitesinde %38,9 olduğu görülmektedir. Üniversite değişkenine göre, çevrim içi eğitim uygulamaları kapsamında yapılan sınavların geçerli ve güvenilir olup olmadığına ilişkin bulgulara bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2 = 20,484$, $Sd = 4$).

Sonuç ve Öneriler

Sonuçlar

Öğretim elemanlarının çevrim içi eğitim uygulamalarının başarılı sonuçlar doğurduğuna ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir görüş farklılığı bulunmamıştır. Öğretim elemanı görüşleri uygulamaların başarılı sonuçlar doğurduğunu ortaya koymaktadır. Öğrencilerde ise, çevrim içi eğitim uygulamalarının başarılı sonuçlar doğurduğuna ilişkin görüşleri arasında ($X^2 = 57,172$, $Sd = 4$) anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Sakarya Üniversitesi öğrencileri, uygulamaları kısmen başarılı bulurken, diğer üniversiteler tamamen başarılı olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretim elemanlarının çevrim içi eğitim uygulamalarına tekrar katılma isteğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir görüş farklılığı bulunmamıştır. Öğretim elemanları tekrar yapılacak olan bir uygulamaya katılmak istediklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerde ise, ($X^2 = 28,919$, $Sd = 4$) anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Öğrencilerde genel olarak çevrim içi uygulamalarına tekrar katılma isteği olmasına karşın, Sakarya Üniversitesi öğrencileri kısmen katılmak istedikleri yönünde görüş bildirmişleridir.

Öğrencilerin, çevrim içi eğitim uygulamalarına katılma nedenleri arasında aşağıdaki öğelerin etkili olduğu görülmektedir:

- 1 Zaman ve mekân sınırlamasının olmaması,
- 2 Bilgisayar ve internet konularında uzmanlaşabilme,
- 3 Öğretim elemanları ile sürekli iletişim kurabilme,
- 4 Çalışan kişilerin örgün eğitim alma imkânlarının olmaması,
- 5 Uygulamaların zorunlu olması ve akademik kariyer sağlama.

Öğrencilerin, çevrim içi eğitim uygulamalarına tekrar katılmak istememe nedenleri arasında ise aşağıdaki öğelerin etkili olduğu görülmektedir:

- 1 Uygulamaların teknik alt yapısının yetersiz olması,
- 2 Kendilerini yeterince disipline edememeleri,
- 3 Maliyetinin kendilerince yüksek olması
- 4 Aldıkları bu eğitim sonunda kendilerini yetersiz görmeleri.

Öğretim elemanlarının çevrim içi eğitim uygulamalarının öğrenci performansını artırdığını belirtirken, öğrencilerde performanslarının arttığına ilişkin ($X^2 = 51,105$, $Sd= 4$) anlamlı bir fark gözlenmiştir. Uygulamalara Sakarya Üniversitesi'nden katılan öğrenciler performanslarının artmadığını ifade etmişlerdir. Öğretim elemanlarının çevrim içi eğitim uygulamalarında öğrencilerin arkadaşları ile iş birliği yapmasına teşvik ettiği tespit edilmiş ve anlamlı fark belirlenmemiştir.

Öğretim elemanlarının hazırlamış olduğu ders içeriğinin iyi ve yeterli düzeyde olduğu konusunda ($X^2 = 20,034$, $Sd= 4$) anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Sakarya Üniversitesi öğrencilerinin bir kısmı içeriği yeterli bulmamışlardır. Genel olarak ise, öğrenciler içeriği kısmen yeterli görmektedirler.

Çevrim içi eğitim uygulamalarının öğrencilere zaman ve mekân serbestliği sağladığı görüşlerinde anlamlı bir fark belirlenmemiştir. Uygulamaların genel olarak zaman ve mekân serbestliği sağladığı tespit edilmiştir.

Uygulamaların plânlama ve tasarımın işbirlikli bir çalışma sonucunda gerçekleştirildiği tespit edilmiş ve anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Uygulamalarda en sık kullanılan öğretim yöntemi ve tekniklerinin düz anlatım yöntemi, soru-cevap yöntemi, gösteri yöntemi ve tartışma grubu olduğu belirlenmiştir.

Çevrim içi eğitim uygulamalarında öğretim elemanlarının en sık kullandıkları internet teknolojileri ve hizmetlerinin web sayfası, e-posta, sohbet programları ve ftp servisi olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ise uygulamalarda en sık kullandıkları internet teknolojileri ve hizmetleri olarak E-posta, Web Sayfası, Arama Motorları, Sohbet (Chat) Programları, belirlenmiştir.

Çevrim içi eğitim uygulamalarında kullanılan materyallerin (web sayfaları gibi) hazırlanmasında güncel teknolojilerin kullanıldığı ve bu materyallere erişim hızının sorun oluşturmadığına dair anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Öğretim elemanları uygulamalarda güncel teknolojiler kullanıldığını ve erişim hızının sorun oluşturmadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca, uygulamalardaki sunum organizasyonunun iyi gerçekleştiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

Uygulamalar kapsamında sunulan derslerin amacının yeterince açık ve anlaşılır olduğu konusunda ($X^2 = 10.487$, $Sd= 4$) anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Uygulamaya üniversitenin bulunduğu ilden ve Sakarya Üniversitesinden katılan öğrenciler sunulan derslerin amacının kısmen açık ve anlaşılır olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretim elemanlarının, uygulamalar süresince öğrencilere yeterli derecede teknik danışmanlık desteği verdikleri görüşü ($X^2 = 13.094$, $Sd= 6$) anlamlı farklılık göstermiştir. ODTÜ’de teknik danışmanlığın kısmen verildiği ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin ise, yeterli teknik danışmanlık desteği aldıkları konusunda ($X^2 = 61.398$, $Sd= 4$) anlamlı fark bulunmuş, uygulamaya Sakarya Üniversitesi’nde katılan öğrenciler yeterince teknik danışmanlık alamadıklarını belirtmişlerdir.

Öğretim elemanları, çevrim içi eğitim uygulamalarının sınıf içi (yüz yüze) öğretimden daha fazla zaman aldığını belirtmişler ve bu görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Çevrim içi eğitim uygulamalarının sınıf içi (yüz yüze) öğretimden daha etkili olduğu konusunda anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Öğrenciler uygulamaların geleneksel öğretimden daha etkili olmadığını belirtmişlerdir.

Öğretim elemanları, çevrim içi eğitim uygulamalarının geleneksel öğretime destek olabileceği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu görüşleri arasında anlamlı bir fark belirlenmemiştir.

Öğretim elemanlarının uygulamalar sonunda yapılan sınavların geçerli ve güvenilir olduğu görüşleri anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bu sınavların kısmen geçerli olduğu ifade edilmiştir. Öğretim elemanlarının çevrim içi sınavların nasıl yapılması gerektiğine ilişkin görüşleri incelendiğinde genel olarak;

- 1 Verilecek dersin içeriğine göre eğer uygulama gerektirmiyorsa sınavların çevrim içi yapılması,
- 2 Yapılacak olan çevrim içi sınavlar için zaman kısıtlamasının getirilmesi,
- 3 Gelişen teknoloji ile birlikte kimlik tanıma kontrollerinin olması,
- 4 En azından bir sınavın belirlenen merkezlerde yüz yüze yapılması görüşleri hakimdir.

Uygulamalar sonunda yapılan sınavların geçerli ve güvenilir olduğu görüşü öğrenciler için incelendiğinde ($X^2= 20.484$, $Sd= 4$), anlamlı farklılık gözlenmiştir. Sakarya Üniversitesi öğrencileri sınavları geçerli ve güvenilir bulmamıştır. Genel olarak ise, öğrencilerde tıpkı öğretim elemanları gibi yapılan sınavları kısmen geçerli bulmuşlardır. Sınavların nasıl yapılması hakkında görüşleri sorulan öğrenciler;

- 1 Zaman kısıtlaması ve şifreleme getirilerek, test şeklinde çevrim içi yapılması,
- 2 Özellikle uygulama becerisi gerektiren derslerde yüz yüze laboratuvar ortamında sınav yapılması şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Öğretim elemanları çevrim içi eğitim uygulamalarının olumlu yönleri olarak aşağıdaki öğeleri belirtmişlerdir:

- 1 Zaman ve mekân sınırlamasının olmaması,
- 2 Derslerin güncellenmesinin daha kolay olması,
- 3 Geri dönütlerin daha kolay alınması,
- 4 Daha geniş bir öğrenci kitlesine hitap etmesi,
- 5 Görsellik ve işitselliğin ön plâna çıkması,
- 6 Öğrencilere kendini disipline etme ve ifade etme imkânı vermesi,
- 7 İyi plânlandığı takdirde ekonomik olması.

Öğrenciler ise, uygulamaların olumlu yönlerine ilişkin olarak aşağıdaki öğeleri belirtmişlerdir:

- 1 Zaman ve mekân sınırlamasının olmaması,
- 2 Çeşitli internet teknolojilerinin kullanılmasına imkân sağlaması,
- 3 Pasif bir şekilde ders dinlemenin verdiği sıkıntının olmaması,
- 4 Öğrenmek için yeterli zaman sağlaması,
- 5 Çok yönlü araştırma yapılmasını sağlaması.

Olumlu yönleri olmasına rağmen çevrim içi eğitimde karşılaşılan problemlerde vardır. Öğretim elemanları en sık karşılaştıkları problemleri aşağıdaki gibi belirtmişlerdir:

- 1 Kendi kendine çalışma alışkanlığı olmayan ve bu yeteneğini geliştirememiş öğrenciler için sınırlılık oluşturması,
- 2 Öğrencilerin başarılı olabilmeleri için bilgisayar ve İnternet kullanım yeterliliğinin gerekli olması,
- 3 Öğrencilerin kendilerini disipline edebilmesini sağlamak için yeterli ortamın sunulmaması.

Belirtilen bu görüşler gösteriyor ki, çevrim içi eğitim uygulamalarında öğrenci seçimi çok önemlidir. Çünkü, öğrenciler uygulamalarda çeşitli olumsuzluklarla karşılaşabilmektedirler. Öğrencilerin en sık karşılaştığı olumsuzlukların ise;

- 1 Öğrenme-öğretme uygulamalarında etkili iletişimin sağlanamaması,
- 2 Daha fazla teknik desteğe ihtiyaç duyulması,

- 3 Çevrim içi eğitime yönelik bilgi ve becerilerinin yetersiz olması,
- 4 Çalışma saatleri çakıştığından dolayı ekip çalışması sürdürmenin çok zor olması, şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında, çevrim içi eğitim uygulamalarının etkili ve verimli şekilde gerçekleştirilebilmesi için aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Uygulamalarda, sanal öğrenme çevreleri oluşturulurken plânlama-içerik oluşturma, tasarım ve teknik destek ekipleri iş birliği içerisinde çalışmalıdır.
2. Uygulamaların başarılı olabilmesi için teknik alt yapı (erişim, link ve karşılıklı iletişim gibi) öğretim elemanı ve öğrenci açısından uygun olmalıdır.
3. Uygulamalarda, özellikle teknik yönde olmak üzere danışmanlık hizmetlerine önem verilmelidir.
4. Uygulamalarda sunulacak olan bilgiler öğrencinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek ve onu gerçek hayata hazırlayabilecek nitelikte olmalıdır.
5. Uygulamalara katılacak olan öğrencilerden bazı giriş koşulları (özellikle teknik donanım ve bilgisayar kullanma becerisi gibi) aranmalıdır.
6. Uygulamaların başlangıcında oluşturulacak olan sanal sınıflar için eş zamanlı ve eş zamansız ders saatleri belirlenip öğrencilere duyurulmalıdır.
7. Uygulamaları yürütecek kurum internet servis sağlayıcılarıyla iş birliği yaparak, uygulamaya katılacak öğrenciler için internet bağlantı ücretlerinin düşürülmesini sağlamalıdır.
8. Uygulamalar süresince yapılacak olan sınavlar, ders içeriğine göre, çevrim içi olarak, zaman kısıtlamalı test veya uygulamalı olarak yüz yüze yapılmalıdır.
9. Uygulamalar süresince yapılacak olan sınavların geçerliliğinin artırılması için mevcut yöntemler geliştirilmeli veya yeni yöntemler oluşturulmalıdır.
10. Çevrim içi eğitim zaman ve mekân serbestliği tanıdığından uygulamaları artırılmalı ve çeşitlendirilmelidir.
11. Çevrim içi eğitim uygulamalarında, eğitim amaçları açık ve anlaşılır olarak ifade edilmeli ve öğrencilere sunulmalıdır.

Kaynaklar

Alkan, C. (1998). Eğitim Teknolojisi ve Uzaktan Eğitimin Kavramsal Boyutları, *Uzaktan Eğitim Distance Education*. 1998 Yaz 1999 Kış. Ankara: Ünal Ofset Matbaaları. s.: 5-7.

Graham, H. ve diğerleri. (2000). *Teaching in Web Based Distance Learning Environment: an Evaluation Summary Based on Four Courses*. Center for Research on Learning and Technology Technical Report No.13. Indiana University, Bloomington.

HCC. (2003). *Howard Community College University Website*. Retrieved May 19, 2003 from the World Wide Web: http://www.howardcc.edu/online/require_courseofferings.htm

Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pagem A Yayıncılık (1.Baskı).

Mezun, (2002). Online Eğitim. İnternet'ten 25 Nisan 2002 tarihinde indirildi:

http://www.mezun.com/Icerik/Moduller/Online/1_1.cfm

Omesis, (2002). *E-eğitim Temel Özellikleri ve Avantajları*. İnternet'ten 7 Mart 2002 tarihinde indirildi:
<http://www.omesis.com/t/eeđitim.html>

Önal, A. (2002). Çevrimiçi (On-line) Sınav Sistemi. *Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu*. 23-25 Mayıs 2002. İnternet'ten 01 Haziran 2002 tarihinde indirildi: http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/Ata_Onal2.doc

Russell, G. ve Holkner, B. (2000). *Virtual Schools*. Future. 32. pp. 887-897.

Semerci, Ç. ve Bektaş, C. (2003). İnternet Temelli Ölçmelerin Geçerliliđini Sađlamada Yeni Yaklaşımlar. *Uluslar arası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu ve Fuarı*. (28-30 Mayıs 2003). KKTC: Doğu Akdeniz Üniversitesi.

Teknotürk, (2002). Online Eğitim. İnternet'ten 17 Nisan 2002 tarihinde indirildi:
<http://www.teknoturk.org/docking/yazilar/tt000042-yazi.htm>

Turhan, E. (2002). Web Tabanlı Öğretimde Etkileşim ve Öğrenci Destek Hizmetlerinin Geliştirilmesi. *Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu*. 23-25 Mayıs 2002. İnternet'ten 01 Haziran 2002 tarihinde indirildi:
http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/Esra_Turhan.doc

Summary

THE OPINIONS OF STUDENTS AND TEACHING STAFF ABOUT ONLINE EDUCATION IMPLEMENTATIONS

Muharrem TANYILDIZI

Çetin SEMERCI*

The problems resulting from the poor conditions of the traditional education can be solved by means of the implementation of online education. In this respect, the general purpose of the study is to determine the opinions of students and teaching about the implementation of online education.

In accordance with the general purpose, a research was done to determine the opinions of students and teaching about the implementation of online education in universities including Anadolu University, Fırat University, METU, and Sakarya University. This research was carried out by means of a scanning model. The theoretical dimension of it was formed by the evaluation of the review of literature and the opinions of experts. In the respect of theoretical dimension, the necessary evaluations were done and implemented after the permission of university rectorships. In addition, the questions in questionnaire have been prepared with ASB codes in Makromedia DreamWeaver program. The analysis that is based on the findings of the lecturers and students entering the study are done by means of frequency, percentage, standard diversion and Ki-square in SPSS statistic program. It is determined that lecturers entering the questionnaire are %23,68 from Anadolu University, %5,28 from Fırat University, %18,42 from METU and %52,63 from Sakarya University. Also the students entering the questionnaire are studying %15,16 at Anadolu University, %18,05 at METU and %66,79 at Sakarya University. It is also identified that the lecturers' and students' departments, entering the online education applications, are mainly Information Management, Computer Programming, Computer Engineering, Aerospace Engineering, Physics Department, Informatics Online, History Department, Civil Engineering, International Relations, Economics and Business Administration. The courses taken are determined as Technical Drawing, English Official Information Administration, Scientific Research Methods, Digital Logical Systems, Atatürk Principles and Revolution History, Law, Turkish Language, Accountancy, Trade Mathematic, Statistic and Computer.

In the light of the results of the research, the following suggestions have been presented to carry out online education effectively.

1. When virtual learning environment is created in practice, design and technical support should work cooperatively.
2. Counseling service, especially in terms of technique, should be taken into consideration in practice.
3. Available techniques or new techniques should be developed to increase the validity of exams in practice.
4. Since online education does not give much importance to time and place, practice should be increased and varied.
5. In the practice of online education, the purposes of education should be explained clearly and understandably and presented to the students.

Address for correspondence: *Yard. Doç. Dr. Çetin Semerci, Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, csemerci@firat.edu.tr.